

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Razmišljanja o nacijonalizmu

Gotovo je ravno narodna manjšina najbolj dostopna za pravilno pojmovanje nacijonalizma, kajti na svojem narodnem organizmu boleče občuti vsako nepravilnost, pa najsi izvira iz nacijonalne mlačnosti ali po drugi strani iz pretirane zaverovanosti v lastni narod. Če vlada v njenih vrstah pomanjkanje odgovornosti do svojega naroda, se mora manjšina boriti za svoje življenje kot bitje, ki se ga je prijela težka bolezen, dočim fanatična zaljubljenost večinskega naroda v njegovo dozdnevno poslanstvo glede zaupane mu manjšine lahko ugonobi svojskost in samobit podrejenega naroda ter mu onemogoči vsako kulturno rast. Zato mogoče ravno manjšinam pripada vzvišena dolžnost posredovanja, ki naj uglaadi ostrine med narodi, da bo za vse dovolj prostora na tej božji zemlji.

Slovenska manjšina na Koroškem prav gotovo zelo trpko občuti pogrešno pojmovanje nacijonalizma med Nemci. Brez dvoma tiči v tem pojavu glavni razlog, da vsej doslej ni bilo mogoče priti do primerne rešitve, ki bi slovenskemu življu na Koroškem zagotovila obstanek in možnost kulturnega razvoja. V zadnjih letih so se od časa do časa pojavili mnogo obetajoči znaki, ki so dali slutiti, da se v znatnem delu nemškega naroda dogaja nekaj novega, kar naj bi preusmerilo nekdanjo nemško miselnost in v narodnostnem gledanju na mesto ozkosrčnosti postavilo načelo narodne strpnosti in širokogrudnosti. Vendar pa je treba na žalost ugotoviti, da na Koroškem to načelo še ni moglo prodreti in da še vedno prevladuje duh nestrpnosti, ki se hrani z idejami novodobnega nemškega nacijonalizma.

V naslednjem hočemo nanizati skromna razmišljanja, če je pretirani nacijonalizem, ki je zajel velik del nemškega naroda, zares zmožen privedi ta narod v lepšo bodočnost in mu zagotoviti med narodi Evrope prvo mesto, kot si to obeta od novega gibanja. Veliko okolnosti namreč kaže na to, da si je nemški narod izbral napačno pot, ki ga lahko dovede do nove katastrofe, če pravočasno ne prevlada treznejša manjšina, ki nemško poslanstvo tolmači na čisto drugačnih osnovah.

Usoda je določila Nemcem zemljepisno nesrečno lego med evropskimi narodi: na zapadu so stari narodi s staro, visoko kulturo, ki so si tekom stoletij priborili obsežne zemlje in ogromno bogastvo. Ti narodi ne želijo nič drugega kot ohraniti to, kar imajo, in v miru uživati sadove stoletnih borb. Pri tem pa ljubosumno čuvajo vsako ped svoje posesti in se bodo znali tudi braniti, če bi kdo hotel s silo seči po njihovi zemlji. Na vzhodu meji nemški narod na Slovane. Vsi slovanski narodi so mladi in v bujni rasti. Zadosti zemlje imajo, da na njej lahko nemoteno rastejo. Te zemlje so bogate, v sebi hranijo v obilici vsega, kar današnji rod rabí za svojo rast in razvoj. Mladi so ti narodi, a vendar že prehajajo v moško dobo. Zavedajo se svoje moči in pripravljene so braniti svojo samostojnost.

Med obe skupini je stisnjen nemški narod. Zares mu usoda ni naklonila zemlje na pretek. 140 ljudi pride na km². Veliko je to. Tudi zemeljska bogastva niso prevelika. Mnogo morajo uvažati od drugod, da krijejo svoje potrebe. Zato je razumljivo, da skuša ta narod izbiti v svet okno, kamor bi se lahko izlila njegova odvišna sila. Oklep, ki obdaja nemški narod z vseh strani, je silen, njegove moči ga ne zmorejo zdrobiti. Zato se je za- tekkel v svet pravljic: Brez pridržka je pripravljen

verjeti svojim apostolom, da je nekaj višjega, da je izvoljeni narod-vodnik med tropo manjvrednih, nižjih evropskih ljudstev. In kot tak bo zasedel med njimi prvo mesto. To je zapeljiva lepa pravljica, ki lahko omami nerazsodno množico, kadar sama ne vidi več izhoda in se voljna prepusti vodstvu nekaterih. Toda resnično življenje ne pozna pravljic, v njem vladajo stvarnost in železni, neizprosni zakoni. Nemški narod bo moral ob tej neizprosni stvarnosti spoznati, da je v družini evropskih narodov enak med enakimi, moral bo spoznati, da je samoljubno poviševanje nad drugimi le kratak privid, ki se v resničnem življenju razprši kot puščavska prikazen v pesku. Čimprej bo prišlo to spoznanje, tem manjše bo razočaranje.

Zato je napačna pot, ki jo danes hodi velik del nemškega naroda. Napačna je vzgoja, ki vceplja mladini sovraštvo in prezir do slovanskim sosedov na vzhodu. Nerazumljivo je tako ravnanje. Saj vodniki nemškega naroda sami najboljše vedo, da bo v 20 letih polovica evropskega prebivalstva slovanska. Ali bi ne pomenil tak boj pravi samomor nemštva? Resnično čudovita zaslepljenost, razložljiva samo z ozkosrčnim pojmovanjem pretiranega nacijonalizma. Ni težko uganiti, kake posledice mora roditi taka nacijonalna vzgoja. Vsi

Zamotana situacija okoli Španije

Anglija je smatrala še nedavno španske nacijonaliste za upornike, pred tedni pa je stavil njen zastopnik v odboru za nevmešavanje predlog, da se priznajo Franku pravice vojskujoče stranke. Ta predlog je zopet nekoliko ublažil skrajno napete odnose med Italijo in Anglijo, ni pa razčistil celotne situacije okoli Španije. Že se je mislilo, da se bodo diplomati pri zeleni mizi glede španskega vprašanja sporazumeli, pa so pričeli delati zgago Rusi, ki o angleškem načrtu nočejo nič slišati. In člani odbora za nevmešavanje so se podali za nedoločen čas na počitnice, ne da bi kaj skienili. Izgleda, da je v interesu velesil, da bi se vojna v Španiji čimdalje zavlekla ter da bi se Španci pobijali med seboj do onemoglosti. Medtem je vzbudilo splošno senzacijo pismo, ki ga je naslovil Mussolini na angleškega ministerskega predsednika Chamberlaina, katero naj bi tvorilo izhodno točko za končnoveljavni sporazum med Anglijo in Italijo, in v nadaljnjem poteku za splošno pomirjenje Evrope. Ta pogajanja med italijanskimi in angleškimi delegati z napetostjo zasledujejo posebno merodajni krogi v Nemčiji in Franciji.

Na Daljnem vzhodu napetost med Japonsko in Kitajsko še ni pojenjala. Po mrzličnih pripravah na obeh straneh sodeč, lahko smatramo, da je vojna neizbežna. Sedaj se vodijo med Japonci in Kitajci diplomatska pogajanja, ki jih je treba označiti kot zadnji poizkus za ohranitve miru. Japonski poslanik v Nankingu je sporočil Kitajcem naslednje zahteve svoje vlade: Kitajska vlada naj pripozna avtonomni vladi v severnih provincah Hopei in Čaharu. Dalje naj takoj odpokliče iz tega ozemlja vse svoje čete, nakar bodo zapustili severno Kitajsko tudi Japonci. Končno ima Kitajska z Japonsko skleniti pogodbo, na podlagi katere bosta obe državi lahko skupno nastopali proti komunistom. Istočasno je japonski zunanji minister Hirota dal novinarjem izjavo, da bo mir šele takrat zagotovljen, ko se bo Kitajska pridružila japonsko-nemškemu paktu proti ruskemu komu-

tisti narodi, proti katerim je naperjeno to umešno sovraštvo, se bodo nevede znašli na skupni poti obrambe narodne časti, ponosa in svoje narodnosti. Kadar bo pretela nevarnost od zunaj, bodo hitro poravnani spori, ki mogoče vladajo v družini teh narodov. In danes nemški narod ne zinoie takih sil, ki bi bile v stanu zdrobiti skupen odpor ogromnih množic na vzhodu.

Samo ena stvarna pot je široko odprta nemškemu narodu: Trezna sprava s slovanskimi sosedmi in prijateljsko sodelovanje z njimi. In v tem trenutku bi se našle nedogledne možnosti, da si ta narod najde prostora na zemlji: Veliko je še mesta na njej. Toda za to pot je potrebna preusmeritev nemškega pojmovanja o narodih in narodnosti. Iz sveta pravljic se bo treba vrniti v resnično življenje. Sosedu bo treba priznati enako vrednost kot sebi. Samo med enakopravnimi in enakovrednimi je mogoče pravo prijateljstvo.

Del nemškega naroda je že spoznal usodno zmotu. Ali se bo tej šibki manjšini posrečilo, da uveljavi svoje spoznanje? Koroški Slovenci bomo toplo pozdravili dan, ko bo to spoznanje tudi na Koroškem pokazalo konkretne sadove in bo zavladalo načelo, da je treba svoj narod ljubiti, svojega soseda pa spoštovati, kajti iz spoštovanja se rodi tudi pravičnost.

nizmu. Hirota je trdil, da tvorijo komunisti gonilno silo pri vseh protijaponskih akcijah na Kitajskem.

Odmevi z vratislavske pevske prireditve. Iz pisma, ki ga je priobčil v listu „Kärntner Tagblatt“ eden izmed udeležencev pevske prireditve v Vratislavi, podajamo sledeče značilnosti: „Kot smo prispeli na obmejno postajo, že so pokazali „povdarjeni nacijonalci“, ki sicer vedno govorijo o pomirjenju, svoj pravi obraz. Zakaj poleg koroških barv se je nenadoma pojavili znaki narodno-socialistične stranke; in le neznačna manjšina je imela dovolj poguma, da je nosila naš rdeče-belo-rdeči trak tudi v Nemčiji. In v resnici ni bilo nam lahko, zakaj tamošnji župan in vodja narodnih socializtov je povzel vse, da vzbudi „zatirane inozemske Nemce“ že kar na meji, naj pokažejo svoje pravo mišljenje, ko je nastopal z vžigajočimi besedami kot tolmač vseh onih, ki si iz strahu ne upajo dati navdušenega izraza svojim notranjim čustvom. Avstrijski narodni socialisti so na to ne ravno korektno postopanje odgovorili z vzliki, ki so jih potem na celi vožnji do meje nazaj stalno ponavljali: „Ein Volk — ein Reich,“ „Sieg-Heil,“ „Heil Hitler,“ in „Wir wollen den Führer sehen.“ Marsikatero grlo se je izkričalo do hripavosti, še predno smo dospeli do mesta koncerta. — „Ko so koroški pevci dospeli do tribune, na kateri se je nahajal Führer, so se v splošnem neredu vrgli proti tribuni in skušali v divjem navalu in zmešnjavi, kljub odklanjajočim kretnjam vodje, podati mu roko ali se vsaj dotakniti robov njegove obleke. Zaostali pa so skušali dotakniti se rok onih, ki so ga dosegli. Sledilo je divje vpitje in drzni klici: „Führer, komm nach Kärnten!“ in nek SS-član jih je moral miriti s tem, da jim je vedno znova zagotavljal, da pride „Führer“ kmalu na Koroško.“

Nova izuma. Na Angleškem so izumili žarke, s katerimi bodo lahko ustavili vsa letala in vse ladje, ki bi se hotela približati angleški obali. O bistvu teh žarkov ni mogoče izvedeti nadaljnjih podrobnosti, ker so stroga tajnost angleške vojske. — V tovarni barv v Bitterfeldu v Nemčiji pa so pričeli proizvajati ledeni plin, ki ima to posebnost, da po

svojem učinku ustavi vse človeške in živalske kretnje, zamrzne vse tekočine in razjeda tudi kovine. Plin je zelo primeren za napadalne in obrambne namene proti motoriziranemu vojaškemu oddelkom.

O tujskem prometu

V naši državi je prostep narodnega gospodarstva v veliki meri odvisen od tujkega prometa. Saj tujudi, ki prihajajo k nam na oddih, ne povečavajo samo promet in polnijo s tem blagajne železniških postaj, ne omogočijo le obstoj posestnikom raznih letovišč, ampak so posredno tudi najboljši odjemalci pridelkov naših njiv in vrtov ter dajo zaslužiti obrtniku in delavcu. Merodajni činitelji v državi se gospodarskega poročena, ki ga ima tujski promet za vse sloje prebivalstva, dobro zavedajo in se radi tega mnogo prizadevajo, da bi privabili čimveč inozemskih gostov v naša preplepa letovišča.

Tujski promet je postal po vojni tudi na Korškem eden najvažnejših denarnih virov; mnogim v deželi je ustvaril lepše življenjske pogoje, nekatere pa je žal spravil ob vse. Lep razmah tujkega prometa lahko beležita okolici Klopinskega in Baškega jezera, medtem ko se je razvoj na južni obali Vrbskega jezera ustavil in so tamošnji hotelirji v skrbeh za svojo bodočnost. Težko pričakovanih gostov je vedno manj in njih kupna moč stalno pada. Ko so pričeli v Dolah pri Otoku delati igrišče „golf“, so listi mnogo pisali o privlačnosti te igre. Skoro vsi Dolani in tudi Otočani so se dali zapeljati in so zidali velike vile, jih bogato opremili, sedaj pa imajo skoro prazne. Že lani je prišel radi takratnega zidanja eden Dolanov ob vse svoje premoženje, letos pa smo doživeli podoben slučaj na Otoku, ko se je moralo prodati posestvo družine, ki je tam gospodarila že nad tristo let. Kot mnogi drugi si je obetala ob takratnih dobrih izgledih tudi ta družina lepe dohodke od tujkega prometa. S pomočjo majhnih priarrankov si je k svoji prvi vili postavila še drugo in jo moderno opremila. Pri tem se je zadolžila pri banki. Toda gosti so izostali, dolg je naraščal in požrl končno celo posestvo. Prejšnji posestnik pa je danes ubožec pod tujo streho. Zato moramo dati prav enemu tamošnjih kmetov, ki je istotako stavil svoje nade na tujski promet in zidal lepo vilo, ko je dejal: „Če bi imel še vso zemljo, ki sem jo podedoval po svojem očetu, ne bal bi se bodočnosti, tako imam pa prazno vilo in malo zemlje in še ta ni obdelana. Zato bom odslej skušali izkoristiti tujski promet le z primernimi in dobrimi poljskimi pridelki, zidanje vil pa bomo prepustili tistim, ki imajo za to dovolj potrebnega denarja.“

PODLISTEK

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(11. nadaljevanje.)

„Martin, pri meni ostani. Zate, kar tako!“

On je zadovoljno nagibal glavo zdaj k eni, zdaj k drugi. Kadar se je sklonil k Lizi, se mu je zaiskrilo v očeh, kadar k Jeračevi, mu je igral na ustnicah prešeren smehlaj.

„Pijte, pijte!“ je vreščala Jeračeva. „Nocoj bo svatovanje!“ Neumorno so švigale sive oči sredi ploščatega obličja, s prekratko ного je suvala zdaj tega, zdaj onega.

Tedaj je Martin pogledal. Maloplaninci so se umaknili, skozi vrata so prihajali Velikoplaninci, drug za drugim. Mrko so gledali, ko so posedali zase.

Od Martinove mize jim je nekdo ponujal pijačo. Niso odvrnili. Molče so se spogledovali.

Liza je boječe prosila: „Martin, odnehaj. Pojdimo!“

„Saj jim ničesar nočemo. Zakaj bi le oni pili, naše pa žejna.“ Čutil je, kako se ji trese roka. Odložil je harmoniko in ji položil levico krog pasu. Nevidno je bila desnica ves čas pripravljena, čeprav se je Jeračeva obežala nanjo.

Nastala je tišina. Le Jeračeva je kričala: „Fantje, pijte, slamca je zrahljana.“

DOMAČE NOVICE

Skoro najlepši Marijin kip v Avstriji. (Einersdorf—Nonča vas.) Pisatelj knjige „Die Kunstdenkmäler Kärntens“ je izjavil, da je Marijina podoba, ki se nahaja v glavnem oltarju cerkve v Nonči vasi po svoji umetniški vrednosti na 4. mestu v Avstriji. Najlepši Marijin kip je v Friesach—Brezah, drugi v Klosterneuburgu v Nižji Avstriji, tretji v cerkvi sv. Štefana na Dunaju in na četrtem mestu je naš. Marijin kip v naši cerkvi je izklesan iz celega kamna in je nevstevši lesene krone 1 m in 90 cm visok. Mi koroški Slovenci imamo torej v svoji sredini skoroda najlepši Marijin kip cele Avstrije. Le žal, da je ta podoba pri nas tako malo znana in malo obiskana. Cerkevni shodi so na Veliko in Malo Gospojnico in nedelji navrh ter na roženvensko nedeljo. Novi zvon iz Nonče vasi vam milo kliče, prelepa Marijina podoba vas prijazno vabi: Pridite in počastite Marijo!

Dr. med. Rajko ERLACH

je otvoril s 1. avgustom t. l. na Brnci pri Marinčnjaku štev. 16 zdravniško prakso.

56

Ordinira od 9. do 11. in od 3. do 6. ure.

Maria Elend—Podgorje. Cerkevni shod na Veliko Gospojnico 15. avgusta se bo obhajal sledeče: na predvečer spovedovanje in blagoslov. Na praznik od pol šestih naprej spovedovanje; ob pol sedmih prva sv. maša; ob sedmih druga sv. maša; ob pol devetih sv. maša pri Kapelici; ob pol desetih sv. maša z blagoslovom; ob desetih pridiga in ob pol ednajstih slovesna sv. maša. Popoldne ob pol dveh pete litanije in blagoslov. Vabljeni! Pridite!

Iz spodnjega Roža. „Pri vsaki fari je enkrat žegnanje.“ pravi neki rožanski pregovorec. To je sicer res, toda žegnanje kakoršno se opravlja v Borovljah, pa ni kaj vsakdanjega. Pred več desetletji je slovelo to žegnanje daleč preko Roža. Borovlje so imele tedaj svoj privilegij. Tu je obstajalo puškarsko strelsko društvo „Schützenkorps“, ki so imeli za tedanje čase prav imenitno uniformo ter bili oboroženi z ostrimi puškami. Običajno po kakih 30 do 40 mož je bilo v paradi pri raznih slovesnostih, imeli so svojo zastavo in svojo muziko ter oddali pri cerkvenih ali cesarskih slavnostih tudi svoje „salve“. Tradicija tega strelskega društva je segala več kot 100 let nazaj, menda je dala za to posebno dovoljenja bivša Marija Terezija, ki je podelila tem „Schützom“ (tako so jih imenovali Borovljanci) svojo zastavo, ki je izvirala celo iz neke vojske. Ker je bilo pred temi

Eden izmed Maloplanincev je pomežiknil: „Na Veliki so kravam zvonce zavezali!“

Oni se niso zganili. Tiho so se pomenkovali med seboj. Maloplaninec je šel skozi vrata. Čez čas se je vrnil in se zadel ob mizo Velikoplanincev. Kozarci so zažvenketali.

Tisti hip so skočili pokonci.

„Jezus!“ je zakričala Liza. Martin je planil, mimo glave je priletel liter in se zdrobil v prah. Treskali so kozarci.

Jeračeva je zdrsula pod klop ter postavila drugo predse.

„Martin, Martin!“ je prosila Liza. On pa se je hitro okrenil, odprl okno in veleval: „Beži!“ Kakor sneg bela je Liza za njegovim mogočnim hrbtom ušla skozi okno, dočim je on zapovedoval: „Zastavite vrata. Nihče ne uide.“ Od zunaj so pritiskali drugi z Velike planine. Boj se je vnel tudi pred vrati. Kar je bilo deklet, so se razbežale. Nekatere so storile kot Liza, druge so se poskrile v kuhinji.

Ko je Martin videl, da ni nobene več v izbi, je zagrabil omaro, stoječo pri steni, jo dvignil ter se zagnal med Velikoplanince. Zahreščalo je, nekaj jih je za hip podrl.

Največji izmed njih se ga je lotil od zadaj. Jeklene mišice so ga stisnile za vrat, da se mu je zameglilo. Tedaj je Martin pobesnel. Z nadčloveško močjo se ga je otrese, dvignil stol in slišalo se je le treskanje in hropenje.

Zunaj pred vrati so se borili Maloplaninci. Po

давними leti tu okoli še vse popolnoma slovensko, je prav lahko umevno, da so imeli ti strelci tedaj še slovensko komando, kajti med ljudstvom slišiš še danes razne značilne izraze, tako na primer: „Vrakovce (peteline) napnite, proti lipi se obrnite in vsi glih strelite.“ Brez dvoma je pri tem nekaj resnice. Največji praznik za te strelce je bilo „žegnanje“, ki se vrši navadno nedeljo okoli 10. avgusta. Ta praznik se obhaja na Doleh, v cerkvi sv. Jožefa. Ker so imeli Borovljanci to posebnost, kaj čuda potem da je to privabilo staro in mlado po več ur daleč v Borovlje, in v majhni in sicer mirni vasi je kar mrgolelo ljudstva. Po naključju sem zašel v ta kraj po 25 letih zopet enkrat. Strelcev nisem več videl, pred vojno so menda še nastopali, sedaj jih ni in jih bržkone tudi ne bo več. Naj še omenim, da je svoj čas puškarska zadruga oz. tedanji mojstri kupila veliko cerkveno bandero, ki je brez dvoma največje v Rožu. Tisti, ki so je nosili ob raznih cerkvenih pohodih, so prejeli od zadruge vsak po 2 goldinarja. Izredno lepo vreme je privabilo letos posebno veliko ljudstva in priznati moram, da se obhaja to žegnanje še danes prav posebno praznično. Poleg izvrstne godbe zaslužijo posebno pohvalo cerkveni pevci, kajti tako lepo ubranega petja ne slišiš lahko. Kdor hoče vse to videti, naj posei Borovlje na „žegnanje“.

—1.

Žalni glas zvonov. (Ludmannsdorf—Bilčovs.) Spet in spet se zglaša božja dekla, neizprosna smrt v naših vrstah. Včasih z daljšim presledkom, včasih zopet pogosteje in nas opominja, da tukaj na svetu ni nič stalnega. Tokrat je zamahnila ter pretrgala nit življenja dvema izmed naših najstarejših, ki sta kljub križem in težavam tega življenja dosegla starost, ki je redka tudi med nami. Prvi je preminul v Gospodu 24. julija t. l. Andrej Markobc, p. d. Rabolnik v Kajzazah, kateri se je rodil 25. februarja 1851 in bil torej v 87. letu svoje starosti. Bil je to delaven in skrben mož, kakršnih ima današnji čas le malo. Skrben in zvest je bil svojim gospodarjem, pri katerih je dolgo vrsto let služil za hlapca. Svojo skrb in delavnost pa je še pomnožil, ko se je priženil na Rabolnikovo kajžo. Trd je bil kruh, ki si ga je prideloval s svojo žuljavo roko, a on ni jadikoval in preklinjal svoje usode. Zlata zadovoljnost, katere danes tako manjka na svetu, je blažila njegovo trpljenje. Zmiraj zadovoljen je imel veliko veselje do kmečkega dela in to veselje ga je navdajalo do zadnjih dni. Polje, travniki in gozdovi bi mogli pričati o njegovi veliki ljubezni do njih. Poznal pa je rajni tudi svoj oddih. Nedelja in praznik sta bila pri njem vedno dneva — posvečena Bogu. Rad je prihajal v svojo jarno cerkev, kjer je prijemal okrepčila za težave življenja. Rajni ni znal ne brati ne pisati, a je imel kljub tem globoko v svojem srcu zapisano geslo

lesenih stenah bajte je padalo, frčalo je kamenje, zadaj so vreščale ženske.

„Na korajžo!“ „Še enkrat pridite!“

Maloplaninci so se umikali v izbo.

„Martin!“ je zaklical nekdo zunaj. Razoglav, s pretrgano srjaco, krvaveč po čelu in rokavi, je planil Martin na prag. Prvega, ki je hotel skozi vrata, je pobil s pestjo. „Za meno!“ je kričal.

Liza je stala na skali pred statuom in se tresla po vsem telesu.

„To ni človek, Jezus, ti mi pomagaj!“ je zakričala, ko ga je zagledala. V dnu duše pa se je bala plamena, ki mu je sijal iz oči. Zakrila si je obličje. Martin je vihtel kol ter zamahnil.

Molče je obležal fant pred njim.

Ni se ganil, čeprav so hodili po njem. Še eden je padel, toda ta se je pobral in zbežal. Dva mlajša sta jo udrla za njim. Maloplaninci so jim bili za petami.

Tedaj je završalo med ženskami: „Kristus, ubil ga je!“ Glasovi so naraščali. „Ubili so ga!“

Liza se je zgrudila. Napol je klečala, roke so ji otrpnile

Martin se je ozrl. Tam za njim je ležal Velikoplaninec, bled, rosne kaplje so mu stale na čelu. Iz velike rane na glavi je tekla rdeča kri, da se je ulivala po travi. Velikoplaninci so odnehali. Drug za drugim so prihajali skozi vrata ter se zbireli zadaj za stani.

Martin je pokleknil in položil fantu uho na srce: „Živi!“ je dejal. „Nesite ga tja k ženskam, da mu izperejo rano.“

„Zvestoba“. Zvest je bil sebi, svoji grudi, svojemu narodu in svojemu Bogu. On v svoji zvestobi do Boga in naroda nikdar ni poznal omahovanja, ne strahopetnosti, odločno je stal v naših vrstah skozi celo svoje življenje. — Dne 25. julija t. l. pa je premila v Veljnji vasi Magdalena Jesenko, p. d. stara Pruninja. Rajna je bila rojena l. 1854 pri p. d. Majharju v Spodnji vesci. Vsi njeni številni bratje in sestre so se že precej let pred njo preselili v večnost. Rajna je rada prebirala Mohorjeve knjige, dokler ji vid ni opešal; tudi ona je po svoji zdravi in nepokvarjeni naravi bila vedno zvesta hčerka svojega naroda. — Pri obeh pogrebi je moški zbor našega izobraževalnega društva pel v slovo lepe žalne pesmi. Naj počivata rajna mirno v Bogu in naj bo njun spomin med nami trajen!

Ferlach—Borovlje. Zadnjic se je poročalo o tekmi naših žogovčev — nogometaših — v Tržiču. Dne 8. avgusta so prišli isti na revanžo v Borovlje. V dveh velikih avtilih se je pripeljalo 94 oseb preko Ljubelja. Ker je bil ta dan ravno semenj, se je zbralo na dotičnem prostoru posebno veliko ljudi, ki so z največjim zanimanjem sledili igri. Borba je bila zelo živahna, deloma celo viharna in je končala z 3:4 v korist Borovljancem. Borovljanci so imeli nabite tudi topiče, ki so nanznanjali zmago še preko naše doline. To je bilo prvič, da so prišli športniki iz Tržiča v naš kraj in želeli bi bilo, da bi se delovalo tudi v tem smislu naprej ter tako pripomagalo do boljših prijateljskih vezi med ljudstvom onkraj Ljubelja in našim krajem. — Södmarka ali Heimatbund je priredila ob istem času v neposredni bližini svoj „kasperltheater“ in bržkone skušala na ta način odtegniti ljudi od športnega prostora, kar pa ni uspelo, kajti udeležba je pokazala, zakaj je bilo več zanimanja.

Zell—Sele. (Vojaške vaje in drugo.) Zadnje poplovico mesca julija je bivala v Košuti ena četa vojakov plezalcev, ki so skozi dva tedna plezali po Košutinih stenah. Dne 3. t. m. pa je došla v Sele ena baterija (motorizirana) iz Beljaka, katera ima strelske vaje (ostro streljanje) v Košuti. Selani smo se radovedni sukali okoli novodobnih avtomobilov in drugih motornih vozil, ki jih do sedaj še nismo videli. Eden tovorni avtomobil se je celo tako okorajžil, da se je spustil po zelo težavni poti v Košuto do vojaške kočice. Po zelo naporni vožnji je končno le dospel na določeni kraj in se tam celo pognal po zidanih stopnicah prav do kočice. — Vkljub neumornemu in večkratnemu iskanju sorodnikov in orožnikov iz te in one strani se ni moglo do danes najti pogrešanega p. d. Hirsovega Tomaža na Zvrhnjem Kotu. Vsled tega obstoja nevarnost, da ga ni več med živimi. Najbrže je padel pod zločinsko roko. — Rž smo že poželi,

Fantu so visele nemočne roke, noge so opletale. Martin pa se je vrnil v bajto. Par njegovih je ležalo na tleh.

Obstal je sredi njih in se zavedel. Molče je sedel na klop, ki si jo je postavil k steni. Obrisal je krvaveče čelo. Med tem so se vrnila drugi.

„Premalo si ga!“ „Že gleda!“ „Ni globoka rana!“

Martinu je odleglo. Otročje se je zopet smehljalo. „Topot smo jim pokazali. Par na vrata, še enkrat bodo poizkusili.“

„Danes ne! Tistemu, ki je tamle sedel, si polomiš rebra. Ta jih je vodil.“

Jeračeva je prilezla iz skrivališča. „Vražji Martin, kdo bi si mislil, drugače je tako pohleven! Ali smem?“

Zasmejal se je, ko je videl, da mu leze v naročje. Dvignil jo je kakor otroka.

„Le, dokler ne pride Liza.“

„Pridi k meni nočaj, Martin.“ Kazala je zobe in ga božala po licu.

„Če ne bo slance!“

Martin je zopet vzel harmoniko. V naročju je držal Jeračevo in obenem godel.

Liza je vstala. Mrak je zavijal stane, iz bajte je prihajala pesem. Od groze je trepetala. Pred seboj je gledala okrvavljeno Martinovo glavo, z ognjem v očeh. Kakor ga je prej ljubila in nosila v srcu, vse se je v trenutku izpremenilo. Tihi plamen s pobožno željo v srcu je ugasnil. Sama ni vedela, kaj se godi z njo. Hotela je zbežati v stan, zapreti vrata, da bi se porazgovorila s srcem.

ki je le bolj slabo obrodila kakor smo pričakovali. Pri teh nalivih, ki so bili letošnje poletje, je pač težko, da bi žito moglo dobro obroditi. Tudi sadje ne kaže preveč dobro. — V Železni Kapli se je poročil bivši kovač v Grabnu Alojz Lamprecht, rodom Globašan, z gđc. Angelo Travnik iz Srednjega Kota. Mlademu paru voščimo Selani obilo sreče.

Toča. (Keutschach—Hodiše.) V petek 30. julija popoldne je zadela našo okolico huda nesreča. Nenadoma nas je obiskala nevihta s silovito točo. Že prej niso bili izgledi na bogve kako dober letošnji žitni pridelek posebno lepi, sedaj pa je skoro vse uničeno. V Hodišah, Plešičah, na Gori, Plešerki je toča uničila vso ajdo, hudo pa je oklestila koruzo in zmlatila pšenico, ječmen in oves kar po njivah. Močno je toča poškodovala tudi strehe raznih poslopij. Težka zima nas čaka: rži se je pridelalo zelo malo, druga žita je uničila toča, ostane nam še edino upanje na krompir.

St. Job-Sigmontitsch—St. Job-Zmetiče. V petek dne 30. julija v popoldanskih urah je obiskalo naš kraj strašno neurje s točo, kakršne ne pomnijo niti najstarejši naši očanci. Neurje, katero se je zbralo v območju Dobrača in se vlekelo proti Karavankam, je napravilo v omenjenih krajih, kakor tudi v vaseh Spodnji- in Gornji-breg in deloma tudi v Krpiškem kraju na polju in sadnem drevju ogromno škodo. Ker je pridelek nad 60% uničen, se pričakuje od merodajne oblasti izdatne podpore. — V soboto dne 31. julija smo spremili k zadnjemu počitku p. d. Opresnikovo mater v St. Jobu. Obilna udeležba pogreba, pri katerem je zapel brnški pevski zbor na domu in ob grobu rajni v slovo par žalostink, je pokazala, da se je poslovala od nas splošno spoštovana in vzorna mati in gospodinja. Zapustila je žalujčega moža in štiri otroke. Vsem ostalim naše najiskrenejše sožalje!

Izpod Jepe. (Neurje.) Vsako leto ob času, ko zori in valovi klasje ter se šibijo veje pod težo božjega daru, ki naj nas preživi čez zimo, s strahom opazujemo črne oblake, ki se kopičijo predvsem na severu in prinašajo grozno uničenje sadov, katerih se po trudapolnem delu veseli naš kmet. To smo doživeli dne 30. julija popoldne. Kolikor so imeli oblaki toče, so jo posejali na Kostanjah, ob Dravi in ob Dobraču, mi pa smo bili deležni naliva z zrnci toče. V Jopi in Komnici pa se je moral po vsej priliki utrpati oblak. Borovnica črpa svoje vodne sile iz grabnov in izpod grebenov. Tokrat je tako narasla, da je valila v dolino skale do 5 metrov v premeru, lomila in odnašala velika drevesa ter odnesla nad vasjo Dobje hlev s kozo vred. Le dobro, da je ostala še nova lesena hišica. Nekaj škode utрпи tudi visokošolska kolonija v Plozevem mlinu. Ni važno, da so bili prestrašeni letoviščarji, ki imajo svoje le-

Toda čudna omotica se je pollaščala njenih misli. Opetekajoča se je stopala nizdolu, krenila v krčmo, sedla poleg Martina in se ga tesno oklenila. Govoriti ni mogla, le strmela je vanj s širokodprtimi očmi. Čutila je, da se privija k svoji usodi.

Martin se je smejal tako prešerno, da ni opazil groze v njenih očeh.

„Zunaj se je stemnilo. Pred krčmo so se zopet zbirali Velikoplaninci.“

„Martin!“ je prosila Liza.

Smeh se je stapljal s pesmijo. Nenadoma je Martin vstal. Posadil je Jeračevo za mizo in prijel Lizo za roko. Fantje so poskočili in se gnetli pri vratih.

Boj bi se moral vneti vsak trenutek. Pred bajto so se pričeli zbadati.

Tedaj se je Martin z Lizo pokazal na pragu. Velikoplaninci so se pomaknili za korak nazaj.

„Fantje,“ je dejal svojim, „le pijte! Pa tudi ti lahko pijejo z nami.“ Z mirnim nasmeškom krog ust je govoril. Nihče ni rekel besede, niti dvignil roke.

Držal je Lizo za roko in hodil skozi gnečo Velikoplanincev. Med njimi je zagledal znanca: „Janez, danes smo se dobro udarili.“ Oni ni odgovoril, temveč je mrko gledal predse.

Martin se ni ozrl ne na levo ne na desno, zavil je v kreber nad bajto in nodil z Lizo tik ob ograji za živino nad prepadnim robom planine.

(Dalje sledi.)

sene kolibe na vzhodni strani Baškega jezera, važnejši je škoda, ki jo utrpijo domači posestniki gozdnih parcel. Priznati moramo požrtvovalno pomoč požarnih bramb in pionirjev iz Beljaka, ki so imeli mnogo dela, da so očistili strugo vse navlake. Najpametnejša bi pač bila regulacija Borovnice.

GOSPODARSKI VESTNIK

Prodajanje sadja v jeseni.

Sadno drevje kaže ponekod zelo dobro, kakor morebiti že dolga leta ne več. Ako nas Bog varuje toče in neurja, ga bo v jeseni veliko na prodaj. Zato prodajanje treba, da se ljudi pripravljajo že zdaj, kajti sadje se ne more shraniti kakor krompir in potem čakati, da pride kupec ali ne. Zadruga v Sinči vasi je lani nastavila posebnega uradnika, da posreduje pri prodajanju in nakupovanju — brezplačno! Več se ljudem ne more ponujati. Žal se ljudje tega urada niso dosti posluževali. Kmet ni povpraševal pri zadrugi in ni tam ponujal, marveč je hodil kakor s kravo ali voli dva in trikrat iz Djekš v Velikovec, da je prodal. Naši ljudje vse premalo berejo in so vse preveč nezaupni, in začrnuje mišljenja je premalo med njimi. Zdjaj pride prodajanje sadja. Poslužite se zdaj zadržnega urada in uradnika.

Najprej bi bilo treba pogledati, koliko in kakšnega sadja bo približno. Vsega se ne more prodati, ko je doma treba mošta, zato se tem lažje presodi, koliko ga bo za na prodaj. Naznaniti bi se moralo zdaj ali kmalu. Ali treba bi bilo, povedati tudi vrsto sadja, ker kupec, ki kupuje namizno drago sadje, hoče vedeti, kakšna vrsta je, kakor kmet, ko kupuje obleko, hoče vedeti predno blago plača, ali trgovec daje svilo, ali sukno ali platno? Tako so razne vrste sadja razne vrednosti. Malokedo naših ljudi pa ve, kaj mu zori na drevju. Često so si ljudje zmislili svoja imena, ki seve na trgu ne veljajo. Torej, kdor zanesljivo pozna vrsto in kolikost, bi zdaj že mogel svoje blago naznaniti, da se zbira za ponudbe pri kmetijski zbornici, katera zastopa tudi nas Slovence in bo posredovala pri prodaji, da pridemo do poštene cene. Kdor pa zdaj še ne ve imena, mora seve čakati, da bo zorelo, a potem naj takoj prinese par jabolok, hruške ne bojo prišle v poštev za kaj drugega, kakor za mošt in tistih ne bo treba izbirati.

Kdor je prej ponudil, bo seve prej prodal in pri poznih ponudbah se je bati, da bodo cene slabše. Prinesite torej par vam neznanih jabolok, da gre naš uradnik z njimi v Celovec in dožene imena.

Glavna reč je pri prodajanju sortiranje. Sadje se ne sme kar otresti in vsuti v vrečo ali zaboj. Sadje se mora obirati in pri obiranju vrstiti v tri vrste: popolnoma lepe, debele jabolke brez vsake kraste so sadje za na mizo in so najdražje. Drugo so jabolke srednje velikosti in tu pa tam s kakšno krasto, to je kuhinjsko sadje, ki je seve že precej manj vredno, in tretje je sadje za prešo. Ko se sadje nabira z drevesa, se napravijo pod njim trije kupci: na prvem kupcu je namizno sadje, na drugem kuhinjsko, v tretjem kupu sadje za prešo. Sicer se prodaja tudi zadnja vrsta, ali seve po najnižji ceni.

Pod drevesom se sadje seve ne more puščati do casa, da se proda. Treba ga je shraniti in zato se zdaj dobijo ali narejajo skrinjice, v katere se jabolke spravijo, v katerih se hranijo ter odpošljejo. Poglejte v kakšnih lepih kotcih pripravljajo Goričani zgodnje sadje ali pozneje češplje na trg! Nekako slično moramo ravnati z jabolki. Jemlje se, ne mal kotec, marveč skrinjica, kiščica, najpravnejše 80 cm dolga, 50 cm široka in 37 cm visoka. Te kiščice se lahko kupijo, lahko jih naredite sami, samo paziti je treba, da se zbijejo z zarjavlimi žrebliji, ker gladki žrebelj bi popustil, in kiščica bi se razsula. Pripravite zdaj že primernih tankih desk. V kiščicah se jabolke hranijo, odpeljejo in naložijo v vagon, ne da bi bilo treba jabolok jemati v roke. Kupec tako pospravljeno sadje rad vzame in boljše plača. Kupci bojo potem določevali gotove dni za gotove vrste. Kupec proda, recimo vagon boskop jabolok. Za ta vagon se mu sme pripeljati samo boskop vrsta. Potrudite se gospodarji, da ne boste zaostajali za splošnim gospodarskim napredkom in da boste izkupilili za svoje blago, kar se da izkupilili.

